

پروژه تدوین قانون اساسی در افغانستان

تهیه و تقدیم

دارالانشاء کمیسیون قانون اساسی افغانستان

۱۰ حوت ۱۳۸۱
(۱ مارچ سال ۲۰۰۳)

فهرست مطالب

۱. مروری بر شیوه تدوین قانون اساسی ۲
۲. نقش کمیسیون قانون اساسی ۵
۳. نقش دارالانشاء ۷
۴. آگاهی عامه ۱۰
۵. پروسه مشوره عامه ۱۱
۶. لویه جرگه قانون اساسی ۱۳
۷. همکاری ملل متحد ۱۴
۸. تقسیم اوقات و پلان کاری ۱۴

مروری بر شیوه تدوین قانون اساسی

تدوین قانون اساسی یک گام مهم در پیش برد پروسه ملت سازی در افغانستان می باشد. مردم افغانستان از جنگ خسته بوده و تشنه صلح می باشند. این پروسه تدوین قانون اساسی برای نخستین بار، مردم افغانستان را به طور فعالانه در ایجاد یک طرح مشترک بسوی صلح – قانون اساسی آینده شان شریک می سازد و دولت انتقالی اسلامی افغانستان، متعهد بر آن است که شیوه ای در پروسه قانون اساسی اتخاذ نماید که متضمن شرکت تمام اقشار جامعه بوده و حس هویت ملی را تقویت بخشیده و هدف دارد که یک سند مورد قبول همه مردم تدوین شود. این تعهد مطابق پروسه توافقنامه بن بوده و بر این اصل مبتنی است که مردم افغانستان، از ادانه در مورد ساختار نظام سیاسی آینده شان بر حسب اصول اسلامی، دموکراسی، کثرت گرایی و عدالت اجتماعی تصمیم گیرند و به قانون اساسی عادلانه دست یابند.

موافقتنامه بن تصریح می دارد که یک قانون اساسی جدید توسط یک لویه جرگه قانون اساسی که در ظرف ۱۸ ماه بعد از تأسیس اداره انتقالی دائر می گردد تصویب گردد. موافقتنامه متذکره همچنین بیان می دارد که یک کمیسیون نسوید قانون اساسی از سوی دولت انتقالی به همکاری ملل متحد تأسیس خواهد شد این هم به توافق رسید که انتخابات آزاد و عادلانه جهت ایجاد یک حکومت کاملاً مبتنی بر آرای مردم در طی مدتی که بیشتر از دو سال از تدویر لویه جرگه اضطراری تجاوز نکند (که به تاریخ جوزای ۱۳۸۱ مطابق جون سال ۲۰۰۲ منعقد گردید) بر گزار شود. با نظر داشت این موضوع که انتخابات بر طبق قانون اساسی نوین تدوین قانون اساسی باید قبل از برگزاری انتخابات نافذ شود بناءً پروسه تدوین قانون اساسی بر ای موفقیت توافقنامه بن از اهمیت خاص برخوردار می باشد.

پروسه تدوین قانون اساسی توسط سه ارگان ذیل انجام خواهد شد:

- کمیسیون تسوید قانون اساسی (کمیسیون تسوید)؛
- کمیسیون قانون اساسی (کمیسیون)؛
- لویه جرگه قانون اساسی.

دارالانشاء در کلیه مراحل به ارگانهای متذکره کمک خواهد کرد. دارالانشاء در امورات اداری و لوژستیکی برای کمیسیون تسوید قانون اساسی کمک های لازمه را به عمل آورده و ادامه خواهد داد. جامعه بین المللی به رهبری ملل متحد با دارالانشاء و هر یک از ارگان های تدوین قانون اساسی، هماهنگی نزدیک خواهد داشت، تا در جهت پیشبرد موفقانه تمام مراحل، پروسه پشتیبانی مالی و فنی لازم را در اختیار داشته باشد.

کمیسیون تسوید قانون اساسی

رئیس دولت ننه نفر، اعضای کمیسیون را به تاریخ ۴میزان ۱۳۸۱ (۵ اکتوبر سال ۲۰۰۲) تعیین نمود و پروفیسور نعمت الله شهرانی معاون رئیس دولت را به حیث رئیس کمیسیون تسوید مسوولیت داد تا یک مسوده ابتدائی قانون اساسی را تهیه نمایند. مسوده متذکره به شکل پیشنهادات برای کمیسیون مکمل خواهد بود تا در ترتیب و نظم قانون اساسی مورد استفاده قرار گیرد. مسوده، توأم با گزارش سفارشات کمیسیون تسوید که حاوی توضیحات در باره فورم آینده قانون اساسی بوده به کمیسیون مکمل در آغاز کارش تسلیم خواهد نمود.

کمیسیون قانون اساسی

این کمیسیون تخمیناً متشکل از ۳۰ نفر اعضا که از طرف رئیس دولت بعد از مشوره های دقیق صورت گرفته تعیین می شود. رئیس دولت همچنین رئیس کمیسیون را از بین اعضای کمیسیون تعیین خواهد کرد. مسوولیت اصلی کمیسیون متذکره این است که با مردم مشوره های وسیع انجام داده و یک مسوده

قانون اساسی را الی تاریخ سنبله ۱۳۸۲ (۳۰ اگست ۲۰۰۳) برای لویه جرگه (که در ماه اکتوبر منعقد می گردد) تقدیم نماید.

وظائف کمیسیون قرار ذیل خواهد بود:

- تهیه و طبع مسوده قانون اساسی؛
  - تسهیل و ارتقا آگاهی عامه در مورد پروسه تدوین قانون اساسی در طول مدت کارش؛
  - انجام دادن مشوره های عامه در ولایات افغانستان و مهاجرین افغانی مقیم ایران و پاکستان و در صورت امکان در سائر کشور ها به منظور اخذ نظریات و آرزوهای ملی شان؛
  - دریافت نظریات تحریری از افراد و گروههای داخل و خارج افغانستان که خواهان همکاری با پروسه قانون اساسی میباشد؛
  - بررسی طرح ها در مورد مسوده قانون اساسی؛
  - تهیه گزارش تحلیلی نظریات افغانها که در اثناء مشوره های عمومی به دست آمده و سپس به اطلاع مردم رسانده خواهد شد؛
  - آگاهی مردم در باره مسوده قانون اساسی از لابلای ملاقات ها با مردم در تمام ولایات افغانستان و مهاجرین مقیم ایران و پاکستان؛
- کمیسیون اشتراک وسیع زنان را در پروسه تدوین قانون اساسی تأمین خواهد کرد. کمیون متشکل از نه عضو به شمول دوزن می باشد. نمایندگان زن با تشکیل کمیسیون اضافه خواهد شد. کمیشنرهای زن مشوره با زنان را با نظر داشت حساسیت های صغنوی در بعضی مناطق به عهده می گیرند. کمیسیون توسط مأمورین ولایتی و ساحوی خویش زنان و سائر گروهها را در موارد نیاز، برای شرکت زنان در پروسه سهیم می سازند. مأمورین مذکور همچنین مکان، وقت و طریق ملاقات ها با کمیسیون را مشخص خواهند نمود.

کمیسیون با وزارت امور زنان همکاری نزدیکی داشته که وزارت مذکور همراه به UNIFEM در حال جمع آوری نظریات و داور نمودن سیمینار ها، سائز گزارشهای تعلیمی در مورد حقوق اساسی زن می باشد. به علاوه کمیسیون با مؤسسات جامعه مدنی زن در تماس خواهد بود که شبکه وسیع مؤسسات مربوطه را در اختیار کمیسیون قرار خواهد داد. توازن در جنسیت از اولویت ها برای انتخاب تیم مشورتی ساحوی می باشد.

لویه جرگه قانون اساسی

لویه جرگه قانون اساسی که یک ارگان متشکل از نمایندگان واقعی مردم خواهد بود جهت تصویب قانون اساسی گرد هم جمع می شوند و بعد از غور و بررسی، قانون اساسی را به تصویب میرسانند. لویه جرگه متذکره در اوایل ماه اکتوبر تدریجاً برگر دیده و الی تاریخ ۳ عقرب ۱۳۸۲ (۲۵ اکتوبر ۲۰۰۳) ادامه خواهد داشت و سپس قانون اساسی طبع و به صورت وسیع نشر خواهد شد.

نقش کمیسیون قانون اساسی

این کمیسیون در ماه حمل ۱۳۸۲ (اپریل سال ۲۰۰۳) به کار آغاز خواهد کرد و کمیشنران مذکور دارای اسناد عالی علمی در بخش های مختلف بوده نمایندگی از اقشار و اقوام مختلف می نمایند آنان بیانگر آرزوهای مردم خواهند بود و سعی خواهند کرد تا توافق در مسائل حساس ملی را رونق دهند.

پلان کار کمیسیون و دار الانشاء به مراحل ذیل تقسیم خواهد شد ولی بعضی از آنها همزمان به پیش می رود:

- مرحله تشکیلاتی، که در اثنای آن کمیسیون، پلان کاری خود را تصویب و کمیته های فرعی خویش را تشکیل خواهد نمود؛

- **مرحله ارتقاء آگاهی عامه**، از طرف کمیسیون هماهنگ می گردد و کافه ملت را از کار کمیسیون و پرسه قانون اساسی مطلع خواهند نمود؛
  - **مرحله تحقیق و مشوره با افراد متخصص**، در این هنگام کمیشنران تحقیق خواهند کرد و مشوره های لازمه را با متخصصین مربوط در مورد طرحهایی در مورد قانون اساسی و پیشنهادات کمیته تسوید قانون انجام خواهند داد؛
  - **مرحله مشوره عامه**، توسط دارالانشاء هماهنگ خواهد شد که در اثنای آن کمیشنران به و لایات افغانستان و خارج از کشور جهت اخذ رأی عامه سفر خواهند کرد و مردم می توانند پیشنهادات شانرا به هدف مطالعه کمیسیون تقدیم نمایند؛
  - **مرحله گزارش نویسی**، مرحله ایست که در این هنگام کمیشنران با همکاری دارالانشاء نظریات ارائه شده در آن هنگام مرحله مشوره را تحلیل خواهند کرد؛
  - **مرحله تسوید و نهائی سازی**، کمیسیون طی این مرحله مسوده قانون اساسی تأیید شده را با گزارش ضمیمه آن به رئیس دولت تقدیم خواهند نمود؛
  - **طبع و انتشار مسوده قانون اساسی**، طی این مدت دارالانشاء مسوده قانون اساسی را طبع و نشر نموده و کمیشنران آنرا به مردم توضیح دهند؛
- کمیسیون مذکور در هنگام تتبع در مورد طرحها، مسائل مختلفه قانون اساسی با متخصصین افغانی و بین المللی مشوره خواهد نمود. و به منظور آماده ساختن کمیسیون در نقش تحقیقی و تتبعی اش در مسائل قانون اساسی بخش حمایتی کمیسیون قانون اساسی (یوناما) با کمیسیون تسوید قانون اساسی مشوره نموده و طرحهای پیشنهادی توسط متخصصین مسائل قانون اساسی بکار گرفته خواهد شد.

متخصصین افغانی و بین المللی قانون اساسی موضوعات ذیخصل و مهم در رابطه با شیوه تدوین قانون اساسی را بحث خواهند نمود.

یکی از وظائف عمده کمیسیون مشوره های گسترده با نهاد های مهم و عامه مردم می باشد کمیسیون به ولایات افغانستان، ایران و پاکستان و در صورت امکان به سایر کشور ها رفته و با مهاجرین مقیم انجا مشوره خواهند نمود. علاوئاً از تمام اتباع افغانستان در داخل و خارج کشور دعوت به عمل خواهد آمد تا به کمیسیون پیشنهادات و نظریات شان را در باره مسوده قانون اساسی بفرستند.

بعد از مرحله مشوره های عمومی، کمیسیون مسوده قانون اساسی را الی تاریخ ۸ سنبله ۱۳۸۲ (۳۰ اگست سال ۲۰۰۳) به رئیس جمهور تقدیم و آنرا جهت توزیع به مردم طبع خواهد کرد. کمیسیون دوباره به ولایات افغانستان در ماه سبتمبر سفر خواهند داشت تا مردم را از محتویات مسوده قانون اساسی آگاه کرده و در مورد گنجائین نگرانی ها و پیشنهادات در مسوده و بیا به توازن آوردن آنها با در نظر داشت مصلحت ها به ایشان توضیحات خواهند داد.

نقش دار الانشاء

دار الانشاء خدمات حمایتی به کمیسیون تسوید، کمیسیون ولویه جرگه قانون اساسی فراهم خواهد نمود و همچنین جهت تطبیق تقسیم اوقات پروسه تدوین قانون اساسی دار الانشاء موثر و توانمند نهایت ضروری می باشد.

- وظائف دار الانشاء در مرحله دوم پروسه قرار ذیل خواهد بود:
- تهیه معلومات به مشوره رئیس کمیسیون در صورت لزوم به کمیسیونان قبل از آغاز کار شان؛
- تنظیم امور مالی کمیسیون؛
- فراهم آوری منابع علمی به کمیسیون؛

- تهیه گزارش های مالی، علمی، طوریکه لزوم دید کمیسیون و ملل متحد باشد؛
  - نظارت بر امور یومیه دار الانشاء؛
  - ارسال تمام ابلاغیه های مجالس کمیسیون در وقت و زمان معین و حصول اطمینان از اینکه خلاصه گزارش جلسات دقیقاً ثبت گردیده است؛
  - مراقبت از اینکه خلاصه گزارش جلسات به دسترس کمیسیون قرار گرفته است؛
  - تأسیس شعبات جدید در دار الانشاء جهت سهولت کار کمیسیون؛
  - تأسیس دفاتر و لایته و ساحوی جهت سهولت کار کمیسیون؛
  - مراقبت از سیر تمام تصامیم کمیسیون تا مورد اجرا قرار گیرد؛
  - فراهم نمودن خدمات کافی به تمام کمیته های کمیسیون؛
  - نگهداری تمام پیشنهادات و دارائی مربوط به کمیسیون؛
  - ایجاد اصول مقررات استخدام برای کارمندان دار الانشاء؛
  - استخدام کارمندان مورد نیاز دار الانشاء با مشوره کمیسیون و ملل متحد از طریق پروسه شفاف استخدام که در آن تساوی جنسی و نمایندگی قومی مراعات گردد و از طریق اجراء امتحانات رقابتی.
- دار الانشاء جهت همکاری با کمیسیون عده ای از کارمندان اداری را استخدام جهت سهولت کار کمیسیون شعبات ذیل را تأسیس خواهد کرد.
- **دفتر مطبوعات و نظارت**
- دفتر مذکور دارای دو کارمند بوده که وظیفه آنها تدویر کنفرانس برای رئیس کمیسیون (که منحنیث سخنگوی عمل می کند) تنظیم می کند. این دفتر به طور منظم گزارشهای مطبوعاتی را تهیه و نشرات را بررسی نموده به سخنگوی گزارش می دهد و همچنان وی را در مورد اتخاذ استراتژی مطبوعاتی جهت تهیه معلومات دقیق به رسانه های خبری و ملت مشوره می دهد.

• آگاهی عامه

کار مندان این شعبه کمپاین آگاهی عامه را در مورد پروسه تدوین قانون اساسی هماهنگ ساخته و مشترکاً با مطبوعات و جامعه مدنی معلومات را به پیمان‌ها و وسیع به عامه مردم نشر می نمایند. کار مندان بر نامه مشوره های عامه در ولایات و ساحات ازین معلومات استفاده نموده تا قبلاً مردم را از پروسه مشوره عامه آگاه سازند. این شعبه مسؤلیت دارد تا مسوده و نسخه تصویب شده قانون را توأم با فشرده ای از محتویات قانون به الفاظ ساده تهیه می نماید.

• تحقیق ، گزارش دهی و تهیه اسناد

این بخش جو ابگوی تمامیزهای تحقیق بوده و وظیفه دارد کتابخانه منبع را ایجاد، مواد قانونی را جمع آوری و تمام گزارش جلسات را مکمل نگاشته و راپورهای پروسه مشوره را تحلیل و جمع آوری نماید، گزارشگران گماشته این شعبه، خدمات را برای کمیته های فرعی کمیسیون و همچنین برای پروسه مشوره های عامه فراهم خواهند ساخت.

• مشوره عمومی

دفتر کابل این پروسه را هماهنگ ساخته و به تعداد هشت دفتر ساحوی جهت تسهیل پروسه مشوره عمومی در مناطق و ولایات تأسیس خواهد نمود.

دارالانشاء پلان بالابردن سطح توانمندی را برای تمام شعبات توسعه داده تا اطمینان حاصل گردد که کارمندان، قادر به پیشبرد موثرانه کار خویش هستند. کارمندان منطوقی و ولایتی جهت آموزش شیوه کار به کابل فراخوانده خواهند شد تا بتوانند آگاهی یابند که به طور موثر پروسه مشوره عمومی را تنظیم و اجراء نمایند. کارمندان پروسه مشوره عمومی همچنین در ایجاد استراتیژی امنیتی در خصوص شرائط و ولایات و ساحات مربوطه اشتراک خواهند نمود. و رکشاپ های تعلیمی برای ژورنالیستان نیز دائر خواهد گردید تا شیوه تهیه معلومات دقیق برای مردم در باره پروسه افزایش یابد.

آگاهی عامه

نقش بخش آگاهی عامه، در تهیه معلومات درست به مردم و کسب اطمینان در باره پروژه قانون اساسی و نقش شان در این پروسه از اهمیت زیاد برخوردار می باشد. این بخش کمپاین آگاهی عامه، پروسه تئورین را هماهنگ ساخته که معلومات ذیل را در بر خواهد داشت:

- معلومات در باره اینکه، قانون اساسی چیست؟ و چطور می تواند در زندگی روز مره مردم تاثیر داشته باشد و همچنین در مورد سائر مسائل کلیدی قانون اساسی؟

- تاریخچه پروسه تدوین قانون اساسی در افغانستان؛
- موافقت نامه بن و ساختار فعلی حکومت؛
- توضیحات پروسه کنونی تدوین قانون اساسی؛
- اهمیت اشتراک عامه در پروسه مذکور؛
- برنامه مذکور تا حد ممکن تنوعات مردم افغانستان به شمول حالت اجتماعی، اقتصادی، قومی، مذهبی، جنسی، آموزشی، معلولیت و معیوبیت و سن را در بر خواهد گرفت؛

این کمپاین در انجام دادن مشوره های مفید عامه مساعدت خواهد کرد. اعضای تیم های مشوره عمومی در مناطق و ولایات ازین معلومات استفاده خواهند کرد تا مردم را قیلا از پروسه مشوره عمومی آگاه سازند.

بخش آگاهی عامه دارالانشاء با مؤسسات جامعه مدنی و دیگر گروپ ها در اجرا برنامه هماهنگی داشته و به ایشان مواد و وسائل رسانیدن سفارشات را مهیا می سازد.

بخش آگاهی عامه، در نگارش فشرده های مسوده قانون اساسی و تصویب نهائی آن از جانب لویه جرگه، با کمیسیون همکاری می کند. این فشرده ها نکات

اصلی قانون اساسی را به کلمات ساده توضیح داده و بحیث ابزار برای آگاهی مردم در باره مسوده قانون اساسی مورد استفاده قرار خواهد داد. این جزوه ها همچنان برای آگاهی نمایندگان لویه جرگه قانون اساسی، قبل از اینکه به بحث و تصویب قانون اساسی بپردازند استفاده خواهد آمد. پس از اینکه قانون اساسی از جانب لویه جرگه تصویب شد خلاصه آن تهیه و کاپی های آن در دسترس مردم گذاشته خواهد شد. مطبوعات و جامعه مدنی برنامه های انکشافی را توسعه داده تا از طریق آن قانون اساسی انتشار یافته و سعی خواهند نمود که مردم محتویات قانون اساسی را بفهمند.

پروسه مشوره عامه

کمیسیون قانون اساسی مشوره عامه را طوری انجام خواهد داد که نظریات و سفارشات مردم افغانستان را قبل از نهائی ساختن مسوده قانون اساسی جهت تسلیم به لویه جرگه قانون اساسی مشخص سازند. مرحله مشوره عامه مدت دو ماه را در بر خواهد گرفت که طی آن کمیشنران به ۳۲ ولایت سفر خواهند نمود و همچنین جهت مشوره با مهاجرین افغان مقیم ایران و پاکستان و در صورت امکان به سایر کشور ها نیز خواهند رفت. علاوه بر ملاقات با چهره های کلیدی جامعه، عامه مردم تشویق خواهند شد تا یاد داشت ها و پیشنهادات های کتبی شانرا به کمیسیون تسوید قانون اساسی گسیل دارند. کمیشنران سعی می ورزند تا افکار مردم را در چهار چوب قانون اساسی درج نمایند.

پروسه متکرره به گونه ای طرح ریزی خواهد شد که مشوره های واقعی بین کمیسیون و عامه مردم صورت گرفته و در عین حال نفوذ گروههای خاص ذینفع تقلیل یابد. مشوره ها در صورت امکان در میتینگ های عامه صورت خواهد گرفت. جهت از دیداد سهمگیری و اجازه دادن به مباحثات عمیق، کمیشنران

جلسات جداگانه را با گروه‌های هم‌نوع خواهند داشت. این گروه‌ها متشکل از بزرگان قومی، علما، زنان، اعضای لویه جرگه اضطراری، تجاران، استادان پوهنتون، افراد مسلکی، جوانان و کارمندان افغانی در مؤسسات خیریه غیر حکومتی و بین‌المللی خواهند بود. در صورت ضرورت و امکان، مشوره با سائر گروه‌ها نیز انجام خواهد یافت.

کمیشنران به تعداد هشت تیم سیار مشورتی ملی را تشکیل خواهند داد که تمام ولایات و ساحات را تحت پوشش گیرد و در عین حال یک تیم آن در کابل می‌باشد. اعضای تیم کابل به ایران و پاکستان سفر خواهند کرد. در الانشاء هشت دفتر ساحوی تأسیس خواهند نمود و منتظم دفاتر ساحوی یک کارمند ساحوی را در هر ولایت مقرر خواهند کرد تا تدویر جلسات مشوره عمومی با کمیشنران را تسهیل نماید. این کارمندان ولایتی به ولسوالیها رفته تا مردم را از پرسه آگاه نمایند تنظیم و انعقاد جلسات با کمیشنران ر ا طرح نموده و سعی خواهند کرد که اشتراک گسترده جغرافیایی صورت گیرد. هر دفتر ساحوی کارمندان و وسائل ارتباطی کافی داشته تا تماس منظم با کمیسیون و دار الانشاء داشته باشد. دفتر ساحوی یوناما به این دفاتر تا جایکه لازم و امکان داشته کمک فراهم خواهد کرد. دفتر ساحوی به حیث مراکز انتشار معلومات در باره قانون اساسی فعالیت نموده و تا ختم پرسه در آنجا خواهند ماند. هر دفتر ساحوی یک کارمند آگاهی عامه خواهد داشت تا طی پرسه تدوین قانون معلومات لازم را فراهم سازد. بعد از اینکه کمیسیون قانون اساسی را تسوید نمود، تیم‌های مشورتی کمیسیون به ولایات باز خواهند گشت تا قانون اساسی را به مردم توضیح دهند و دفتر ساحوی نیز دوباره آن پرسه را در ماه سپتمبر تسهیل خواهد نمود.

کمیشنران با کارمندان ذیربط تماس خواهند گرفت تا در مورد مشوره‌های درست اطمینان حاصل گردد تا نظریات شان نسبت به مسوده قانون اساسی

بدست آورده شود. علاوه‌تا کمیشنران در پایتخت خواهند ماند تا با افراد مختلف نیدخل به شمول دانشمندان وکارشناسان اقتصاد وکارمندان وزارت خانه‌ها و دیگران مشوره‌های لازم را انجام دهند.

دو نفر گزارشگر برای هر تیم کمیسیون آموزش داده خواهند شد تا بتوانند گزارش دقیق، جلسات را اخذ و نیز جریان هر جلسه را ثبت‌نوار نموده تا از صحت گزارش جلسه، اطمینان حاصل شود. یک تیم تحلیل‌گران در کابل خواهند بود تا گزارش از ولایات می‌رسد تنظیم کنند. این را پور با کمیسیون در ارتقا افکار و نظریات ملی مردم افغانستان کمک خواهند نمود تا تفرقه‌ها و تنش قبل از تدویر لویه جرگه قانون اساسی از راه مسالمت آمیز حل و فصل شود.

لویه جرگه قانون اساسی

نقش لویه جرگه قانون اساسی اینست که قانون اساسی را تصویب نموده و به آن مشر و عیت دهد. لویه جرگه قانون اساسی در عقرب ۱۳۸۲ (اکتوبر سال ۲۰۰۳) تدویر خواهد شد که قانون اساسی را بازنگری نموده و تصویب میکند. در باره میکانیزم انتخاب نمایندگان لویه جرگه و همچنان پروسه اداری لویه جرگه بحث و گفتگوها جریان دارد. بر حسب رسوم، لویه جرگه قانون اساسی یک جلسه بزرگ نمایندگان که متشکل از تمام اقشار جامعه افغانستان بوده قانون اساسی جدید را به بحث و مذاکره گذاشته و تصویب می‌نمایند. جهت اشتراک فعال در بحث و گفتگوها، نمایندگان یک هفته بر ای‌آشنائی به شیوه کار اشتراک خواهند نمود تا در مورد مسوده قانون اساسی و طرز العمل لویه جرگه آگاهی یابند. همچنین لویه جرگه فرصتی است که در مورد مسایل حیاتی کشور و مسایل بحث بر انگیزی که در وقت مشوره عامه و بعد از نشر مسوده قانون اساسی بروز کرده توافق حاصل می‌نمایند. دارالانشاء مهیاکننده کمک اداری به لویه جرگه قانون اساسی خواهد بود.

همکاری ملل متحد

بر اساس توافقات بن و پیشنهاد دولت انتقالی اسلامی افغانستان، ملل متحد پروژه تدوین قانون اساسی افغانستان را یاری می‌رساند. در این رابطه UNAMA و UNDP مشترکاً پروژه حمایتی را در سه بخش آرگانهای تدوین قانون اساسی، کمیسیون تدوین قانون اساسی، کمیسیون لویه جرگه و سکرتریت، به میان آورده است. مطابق اسناد، UNAMA مسئولیت های اولیه هماهنگ سازی امور ات تخنیکی و مالی بین المللی را در همکاری با این پروژه له عهده دارد و UNDP در مورد پروژه تسوید از طریق تهیه نمودن سیستم امور مالی، اداری و عملی همکاری هایش را ادامه خواهد داد. UNAMA و بالخصوص بخش حمایتی قانون اساسی آن و همچنان UNDP بطور منظم با همکاران بین المللی در رابطه بار انکشاف کارها و ضرورت های کمیسیون مشوره و تبادل نظر خواهند کرد تا سهولت های بهتر را در زمینه آماده سازد.

تقسیم اوقات و پلان کاری

د لو- حوت ۱۳۸۱ (۱-۲۸ فبروری)

- دار الانشاء جهت همکاری با کمیسیون فعالیت های خویش را توسعه داده و اعضای جدید را در بخشهای مطبوعات، معلومات عمومی، مشوره عمومی، تحقیق، گزارش دهی و اسناد مانند سایر بخش های مالی و اداری استخدام نموده تا این بخش ها بتوانند در هشتت باب دفاتر ساحوی در پروژه مشورتی و نظر خواهی همکاری کنند.

- دار الانشاء جهت ارتقا و بالا بردن ظرفیت اعضای خویش، پروگرامهای آموزشی را نیز ایجاد خواهد نمود. از این پلان آموزشی و ظرفیت سازی اصضاء، نه تنها پروژه تدوین قانون اساسی بلکه پروژه انتخابات و پارلمان آینده نیز مستفید خواهد شد و این ظرفیت های انکشاف یافته در پروژه های لویه جرگه و پارلمان نیز مورد بهره برداری و استفاده قرار خواهد گرفت. دار الانشاء در نظر دارد کتگوری های مختلف اصضاء، بدون در نظر داشت قوم و جنسیت همه را باسویه در این پلان شامل سازد.

- دار الانشاء در تهیه ساختمان دفتر، تهیه منابع، زمینه سازی افتتاح کمیسیون، و ادائر نمودن ورکشاب آموزشی برای کمیشنران، طرز العمل، مراحل پروژه و چهارچوب قانون اساسی آمادگی های لازم را میگیرد.

- دارالانشاء برای اعضای کمیسیون که خارج از کابل بوده و به پایتخت می آیند ترتیبات لجستیکی گرفته و مکان بود و باش و ترانسپورت را مهیا خواهد ساخت. و همچنان اطاق میتینگ کمیسیون برای کمشنران و اشتراک کننده گان با تسهیلات کافی برای کار مؤثر آنه کمیسیون تهیه شده است.

حوت - حمل ۱۳۸۲ (۱-۳۰ مارچ)

- در نیمه اول ماه مارچ کمیسیون تسوید قانون اساسی مسوده ابتدایی قانون اساسی را تکمیل نموده و گزارشی از قسمت ها و بخشهای مهم آن را تهیه خواهند نمود. گزارش این مسوده ابتدایی بزبانهای دری و پشتو در دسترس اعضای کمیسیون قرار می گیرد.
- بخش تحقیق، گزارش دهی و جمع آوری اسناد کار ارزیابی و تدقیق روی پیشنهادات واصله کمیسیون را شروع نموده برای شامل نمودن این معلومات در یک مرکز معلوماتی و چوکات کاری که برای تحلیل و ارزیابی معلومات در رابطه با پروسه های مشورتی در دفتر مرکزی از نیمه ماه آپریل مواصلت می کند استفاده می شود. و ترجمانان نیز در این بخش توانائی های شان را بکار انداخته تا اصطلاحات حقوقی، قانونی و تخنیکی را ترجمه نمایند و همچنین در ترجمه مواد، برای مشوره عمومی مرکز معلوماتی کمک خواهند نمود.
- انعقاد جلسات و ورکشاپ هایی به هدف همکاری و آماده سازی اعضای کمیسیون و همچنان اعضای دارالانشاء برای پروسه های مشورتی عمومی و نظر خواهی عمومی.

حمل-ثور ۱۳۸۲ (۱-۳۰ اپریل)

- بخش آگاهی عامه در نظر دارد که به اشتراک جوامع مدنی و همکاری مطبوعات کمپاین تعلیمات عمومی را بوجود بیاورد که در مورد پروسه معلومات داده و مردم را برای شرکت در مشوره عمومی آماده سازد. دارالانشاء می کوشد افغانها را هر چه بیشتر از پروسه تدوین قانون اساسی آگاه سازد.
- پروسه تعیین و انتخاب اعضای کمیسیون مکمل قانون اساسی صورت گرفته و سعی بخرچ میرود تا یک تشکیل بسیار توانمند و مردمی بمیان آید و رئیس انتخاب می گردد.

- لویه جرگه قانون اساسی بر اساس فرمان تأسیس خواهد شد و ترتیبات لازم به شمول تسوید طرز العمل لویه جرگه آغاز میگردد.
- کمیسیون قانون اساسی با چگونگی طرز العمل، مراحل کاری و سایر امور قانون اساسی مباحثه و موافقه می نمایند. همچنان کمیسیون بالای مسوده ابتدائی قانون اساسی و نظریاتی که در رابطه با مسائل کلیدی و مهم جمع آوری شده، مطالعه و بازنگری مینمایند.
- دارالانشاء یک بخش را بنام بخش ژورنالیستی و گزارش دهی تأسیس می نماید تا ریاست و سخنگوی این کمیسیون را در انتشار مقاصد و اهداف شان یاری رساند.

- دارالانشاء پروسه استخدام کارمندان ساحوی خویش را به پایان می رساند تا پروسه مشورتی عمومی آغاز گردد. افراد استخدام شده دفاتر ساحوی در کابل آموزش داده می شود و سپس به دفاتر مربوطه شان ارسال می گردند تا ماه اپریل پروسه نظرخواهی و مشورتی با مردم را شروع کنند.
- دارالانشاء مواد معلوماتی و استراتیژی آگاهی عامه را تهیه و کاملاً تدوین می نماید.
- دارالانشاء به شمول موسسات جامعه مدنی وارد مرحله آگاهی عمومی خواهد شد.

۱۱ ثور - ۹ سرطان ۱۳۸۲ (۱- می - ۳۰ جون)

- پروسه نظرخواهی و مشوره عمومی با مردم، در تمام ساحات و ولایات افغانستان، مهاجرین ساکن در ایران، پاکستان و هر کشوری که امکان سفر به آن میسر گردد، اجرا میگردد.
- گزارش گران و مؤلفین جمع آوری اسناد پروسه های مشورتی، در اجراء و وظائف به نحو شایسته فعالیت می نمایند تا اطراف نظر دهنده بخوبی احساس کنند که نظریات شان جمع آوری شده است، به جهت امانت داری گزارش، جلسات در نوارهای صوتی ثبت می گردد.
- گزارش جلسات مشورتی با تمام جزئیات آن یادداشت گردیده در مرکز معلوماتی که بدین منظور ایجاد گردیده است ثبت می شود.
- پروسه نظرخواهی و مشورتی عمومی در ۹ سرطان ۱۳۸۲ (آخر جون) به پایان خواهد رسید.

۱۰ اسرطان-۸ سنبله ۱۳۸۲ (۱ جولای - ۳۰ اگست)

- کمیسیون گزارش خویش را با تحلیل و ارزیابی نظریات و پیشنهادات عمومی که در دوران پروسه مشورتی و نظرخواهی جمع آوری گردیده است ، تکمیل می کند .
- باساس مشوره عمومی ، تبادل نظر با صاحب نظران ، قانون اساسی مقاماتی تثوین یافته ، کمیته های قانون اساسی پیشنهادات خویش را جهت به دست آوردن موافقت کمیسیون مکمل تقسیم می نماید .
- کمیسیون مکمل مسوده نهائی قانون اساسی و گزارش ضمیمه آنرا بازنگری و روی آن توافق می نماید .
- مسوده نهائی بدو زبان رسمی کشور چاپ و نشر می گردد .

- خلاصه مسوده نهائی طوری تهیه می گردد که نکات اصلی مسوده متذکره همراه با شرح ساختار حکومتی به گونه عامیانه (عام فهم) تهیه شده باشد .

سنبله-میزان ۱۳۸۲ (سپتمبر)

- کمیسیون بخش آگاهی عامه مردم را از مسوده نهائی حین بازگشت به تمام ولایات ، و کشور های ایران و پاکستان آغاز نموده و نیز معلومات مذکور را از طریق مطبوعات به نشر خواهد سپرد .
- همچنان آمادگی برای برگزاری لویه جرگه قانون اساسی شکل نهائی میگیرد .

- مدت ۴ تا ۵ روز بر نامه توجیهی برای نمایندگان لویه جرگه قانون اساسی به معرض اجرا گذاشته می شود تا در مورد دستور العمل و بررسی نهائی قانون اساسی توضیحات لازم ارائه گردد .

میزان-عقرب ۱۳۸۲ (اکتوبر)

- تئویر لویه جرگه قانون اساسی جهت تصویب قانون اساسی .

عقرب-جدی ۱۳۸۲ (نوامبر و دسامبر)

- کار مندان کلیدی مورد نیاز کمیسیون به جای خود باقی مانده تا در اجرای کمپاین آگاهی-عامه مردمی در مورد قانون اساسی جدید همکاری نمایند .